

Atzinums par dabas liegumā Eglone ietilpstošajā mikroliegumā Nr. 70001plānotajiem biotehniskajiem pasākumiem

Atzinums sagatavots pēc Daugavpils Universitātes Sistemātiskās bioloģijas institūta pieprasījuma. Atzinumu sastādīja Viesturs Lārmanis: sugu un biotopu jomas eksperta sertifikāta Nr.037, izsniegšanas datums 11.11.2010., ar tiesībām sniegt atzinumus par vaskulāro augu, ķērpju, sūnu, sēņu, putnu, bezmugurkaulnieku sugu grupām un par mežu un virsāju, zālāju, purvu, stāvošu saldūdeņu, tekošu saldūdeņu, jūras piekrastes, iesāļūdeņu, alu, atsegumu un krīteņu biotopu grupām.

Biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu

Ķērpji, bezmugurkaulnieki (lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*)

Apsekošanas datums

2013.gada 4.februāris

Meteoroloģiskie apstākļi

Mākoņains, brīžiem snieg.

Apsekošanas ilgums

Trīs stundas.

Atrašanās vieta

Jēkabpils novads, Dunavas pagasts, kadastra numurs: 56540020011, mikrolieguma platība 12,7 ha

Izpētes metodes

Apsekojuma objekts ir poligons mikrolieguma dienvidu daļā (1.pielikums – poligons „Veicināma parkveida kokaudze”), kurā paredzēts veikt lapkoku praulgrauža dzīvotnes atjaunošanu, izcērtot nevēlamos kokus un krūmus, lai veidotu gaišākus apstākļus ap veciem, kādreiz skrajākos apstākļos augušiem kokiem (biokoki) un veicinātu līdzīgu jaunu koku izveidošanos nākotnē. Vietas apskatē pievērsta uzmanība īpaši aizsargājamiem ķērpjiem uz biokokiem un to tuvumā esošajiem potenciāli izcērtamajiem kokiem, kā arī apzināta mežaudze kopumā, jo mikroliegums dibināts ķērpju aizsardzībai un meža biotopa aizsardzībai. Koku apskate veikta pēc brīvas izvēles, papildus daļēji apsekota arī piegulošā mežaudze uz ziemeļiem no potenciāli apsaimniekojamā poligona.

Nav izslēgta *L.pulmonaria* augšana arī apsaimniekojamajā poligonā pēc koku izretināšanas, jo tā citur Latvijā ir konstatēta augam arī skrajos parkveida apstākļos. *Arthonia vinosa* un *Nephroma laevigatum*, lai arī var gadīties tādos apstākļos kā apsaimniekojamā poligonā, tomēr tām piemērotākā ir mikrolieguma daļa ārpus apsaimniekojamā poligona, kur pirmajai atbilstošākie ir melnalkšņi, bet otrajai apses un liepas.

Kopumā ķērpju sugas: *Ch. Phaeocephala*, *C. adpersum*, *A. byssacea*, *L.pulmonaria*, *A.vinosa* un *N.laevigatum*, kas konstatētas vai arī potenciāli varētu tikt konstatētas mikrolieguma apsaimniekojamā daļā, sagaidāmā apsaimniekošana vai nu vispār neapdraud vai arī to galvenā dzīvotne ir pārējā mikrolieguma teritorija.

Mikrolieguma teritorijā ārpus potenciāli apsaimniekojamā poligona šajā apsekojuma reizē konstatētas *C.olivetorum*, *M.terebrata*, *L.pulmonaria*. Tā arī ir šo sugu galvenā dzīvotne mikroliegumā, kā arī tā ir galvenā piemērotā dzīvotne sugai *Thelotrema lepadinum*, kas konstatēta 2001.gadā mikrolieguma dibināšanas laikā, bet nav atrasta šoreiz.

Mikrolieguma apsaimniekojamā poligonā ir konstatētas lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita* darbības pēdas (kāpuru ekskrementi koka dobumā) (Bāra 2013). Šai sugai vēlami skrajos parkveida apstākļos augoši koki.

Konstatētie Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamie biotopi

Mikrolieguma meži daļā, kas attiecas uz potenciāli apsaimniekojamo poligonu un tā tuvumā, ir kartēti kā atbilstoši ES nozīmes meža biotopam 9020* Veci, jaukti platlapju meži (Bāra 2013). Taču jāņem vērā, ka daļa šo mežu ir t.s. sekundārie meži uz bijušajām lauksaimniecības zemēm, daļa no tiem ir tādi, kuru pieskaitīšana biotopam ir diezgan strīdīga, tai skaitā potenciālā apsaimniekojamā daļa. Mikrolieguma dienvidu daļā vēl šobrīd atrodami vairāki veci, koki, kas kādreiz auguši klajos apstākļos vai skrajmežā (1.pielikums) un tiem var būt neaizstājama nozīme gaišus apstākļus mīlošu sugu aizsardzībā. Tādēļ atšķirībā no pārējā mikrolieguma, kur ir skaidrs, ka galvenā aizsargājamā vērtība ir ES biotops 9020*, dienvidu daļa var tikt aizsargāta gan ar mazliet diskutablu mērķi pakāpeniski ļaut veidoties stabilam ES nozīmes meža biotopam 9020*, gan tikt speciāli apsaimniekota, lai aizsargātu lapkoku praulgrauzim piemērotas dzīvotnes. Nevar tikt piepildīti abi scenāriji vienlaikus, jo jāattīsta atšķirīgi, savstarpēji konfliktējoši apstākļi. Tādēļ jāizvērtē šīs mikrolieguma daļas dabas aizsardzības nozīme vadoties pēc īpaši aizsargājamo sugu prasībām.

Citas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanai nozīmīgas vērtības

Mikrolieguma potenciāli apsaimniekojamā daļā ir divi dižkoki un viens potenciālais dižkoks (Bāra 2013). Dižkoku mūža pagarināšanai ieteicama to atbrīvošana no apkārtējiem nomācošajiem kokiem un krūmiem.

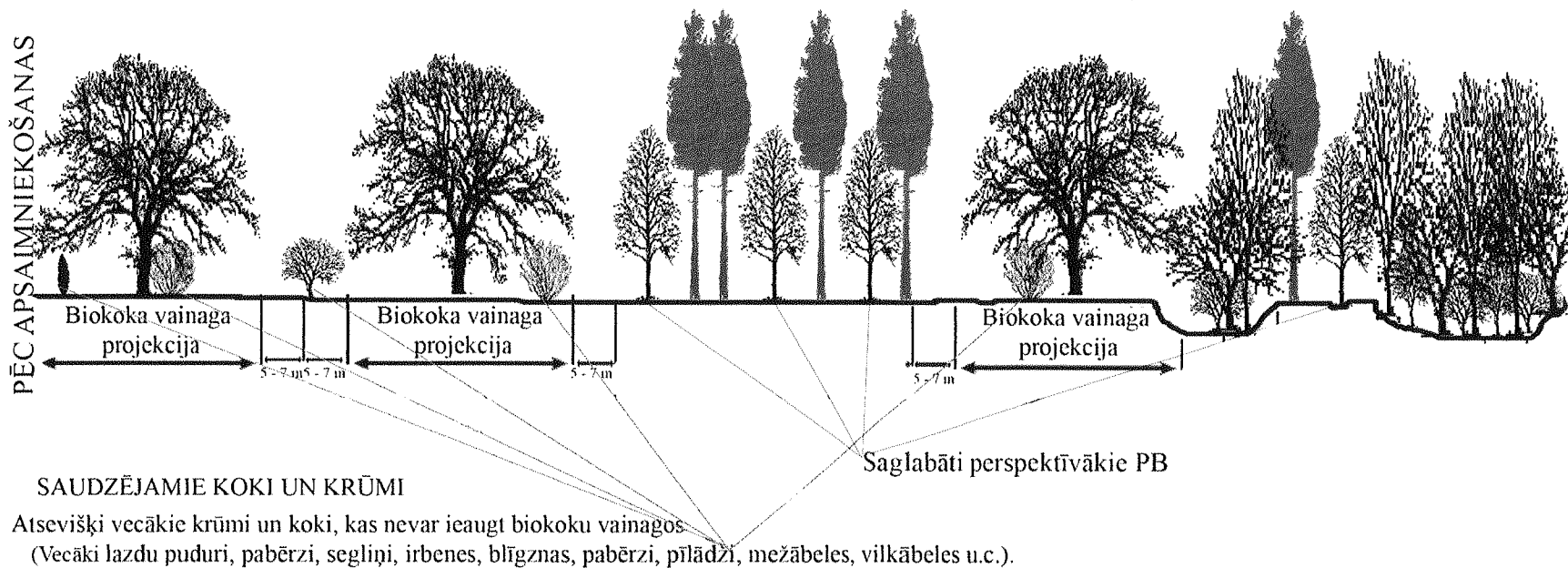
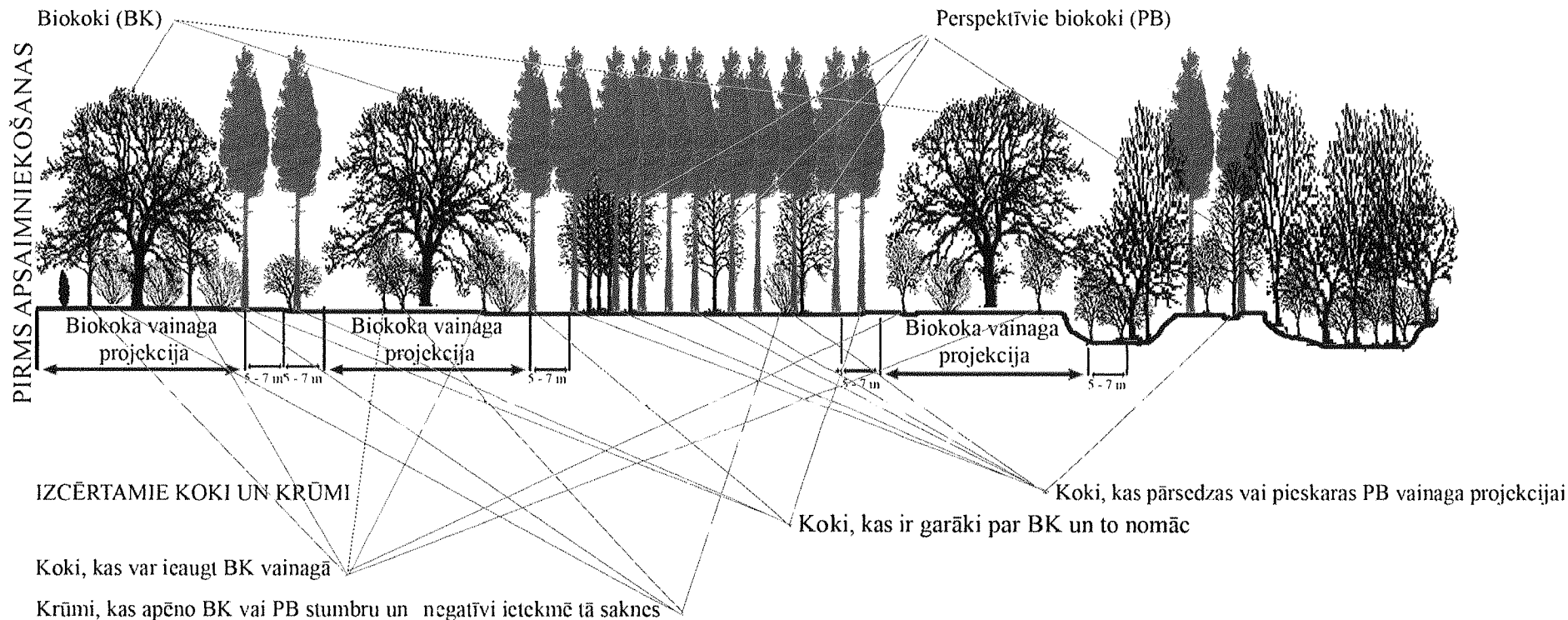
Attiecībā pret ķērpju sugām: *Ch. Phaeocephala*, *C.adpersum*, *A.byssacea*, *L.pulmonaria*, *A.vinosa* un *N.laevigatum*, kuru aizsardzībai izveidots mikroliegums, sagaidāmā apsaimniekošana vai nu nav apdraudošs faktors vai arī to galvenā dzīvotne ir ārpus apsaimniekojamā poligona esošā mikrolieguma teritorijas daļa. Mikrolieguma teritorijā ārpus potenciāli apsaimniekojamā poligona šajā apsekojuma reizē konstatētas arī *C.olivetorum*, *M.terebrata*. Attiecīgā mikrolieguma daļa ir šo sugu galvenā dzīvotne mikroliegumā, kā arī tā ir galvenā piemērotā dzīvotne sugai *Thelotrema lepadinum*, kas konstatēta 2001.gadā mikrolieguma dibināšanas laikā, bet nav konstatēta šajā reizē. Uz ķērpjiem, kas atrodas ārpus apsaimniekojamā poligona negatīvas ietekmes no apsaimniekošanas pasākumiem nav sagaidāmas.

Savukārt dižkokiem vēlamā apsaimniekošana pilnībā sakrīt ar praulgrauža dzīvotnei vēlamā.

Nosacījumi darbības veikšanai

Lapkoku praulgrauža dzīvotņu apsaimniekošana – nevēlamo koku un krūmu izciršana jāveic atbilstoši dabas lieguma Eglone Dabas aizsardzības plānā (DAP) ieteiktajām metodēm (Bāra 2013). Tomēr, būtu precizējams jautājums par DAP minēto izkopjamo 5 m un 7 m zonu ap biokoka vainaga projekciju, kas pieminēta atsaucoties uz AAA „Ziemeļgauja” DAP un Valsts meža dienesta izstrādāto metodiku. Lapkoku praulgrauzim piemērota dzīvotne ir tuvāka pilnvērtīgai parkveida pļavas vai ganības ainavai (Ranius, Nilsson 1997, Teļnovs 2005). Norādītā kopjamā zona ap vainaga projekciju nav pietiekama, bez tam jāreķinās, ka no nevēlamajiem kokiem un krūmiem jāatbrīvo ne vien senie biokoki, bet arī jaunāki koki, kas nākotnē par tādiem kļūs un kas nevar būt pārāk cieši pie vecajiem kokiem, kas nozīmē, ka kopšana skar faktiski visu poligonu. Apsaimniekošanas gaitai un gala rezultātam jāatbilst instrukcijām, kādas norādītas DAP par Parkveida pļavu un ganību atjaunošanu, nevis par atsevišķu koku kopšanu. Ieteicams pasākumu veikt vairākās stadijās (2.pielikums), lai mazinātu strauju pārmaiņu radīto stresu vidē. Pirmās stadijas konceptuālā shēma attēlota 2.pielikumā. Pēc aptuveni 5-10 gadiem var veikt nākamo nevēlamo koku un krūmu izciršanu un tad arī lemt vai vajadzīgas vēl vairākas ciršanas reizes vai jau uzreiz otrajā piegājienā izcirst visus nevēlamos kokus un krūmus, atstājot tikai nākotnes parkveida ainavai piederīgos kokus.

1.pielikumā atzīmētie kopjamie ozoli ir tikai daļa no faktiski kopjamajiem kokiem, jo kartēti tikai tie koki, kas resnāki par aptuveni 30 cm, taču apsaimniekošana – konkurējošo koku aizvākšana, biokoku augšanas veicināšana (vainaga kuplumā un stumbra resnumā) vajadzīga arī pašlaik tievākiem potenciālajiem nākotnes parkveida ainavas kokiem, kas kartē nav atzīmēti, bet atrodas izklaidus tajā pašā poligonā. Prioritārā veicināmā koku suga ir ozoli, bet var veicināt arī citas platlapju koku sugas.

630400 630500 630600 630700 630800 630900 631000 631100 631200 631300

1.pielikums Mikrolieguma Nr. 70001 atzinumam, 2013.06.05. eksp. V.Lārmanis

6229400
6229300
6229200
6229100
6229000
6228900
6228800
6228700
6228600
6228500
6228400
6228300
6228200
6228100

6229400
6229300
6229200
6229100
6229000
6228900
6228800
6228700
6228600
6228500
6228400
6228300
6228200
6228100

Apzīmējumi

- DL_Eglone_apsaimniekojamie ozoli_25_03_2013
- ▭ Dabas lieguma Eglone robeža
- ▭ Mikrolieguma robežas
- ▭ Veicināma parkveida kokaudze
- ▭ Meža nogabalu robežas

630400 630500 630600 630700 630800 630900 631000 631100 631200 631300

Atzinums par dabas liegumā Eglone ietilpstošajā mikroliegumā Nr. 70001plānotajiem biotehniskajiem pasākumiem

Atzinums sagatavots pēc Daugavpils Universitātes Sistemātiskās bioloģijas institūta pieprasījuma. Atzinumu sastādīja Viesturs Lārmanis: sugu un biotopu jomas eksperta sertifikāta Nr.037, izsniegšanas datums 11.11.2010., ar tiesībām sniegt atzinumus par vaskulāro augu, ķērpju, sūnu, sēņu, putnu, bezmugurkaulnieku sugu grupām un par mežu un virsāju, zālāju, purvu, stāvošu saldūdeņu, tekošu saldūdeņu, jūras piekrastes, iesāļūdeņu, alu, atsegumu un kriteņu biotopu grupām.

Biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu

Ķērpji, bezmugurkaulnieki (lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*)

Apsekošanas datums

2013.gada 4.februāris

Meteoroloģiskie apstākļi

Mākoņains, brīžiem snieg.

Apsekošanas ilgums

Trīs stundas.

Atrašanās vieta

Jēkabpils novads, Dunavas pagasts, kadastra numurs: 56540020011, mikrolieguma platība 12,7 ha

Izpētes metodes

Apsekojuma objekts ir poligons mikrolieguma dienvidu daļā (1.pielikums – poligons „Veicināma parkveida kokaudze”), kurā paredzēts veikt lapkoku praulgrauža dzīvotnes atjaunošanu, izcērtot nevēlamos kokus un krūmus, lai veidotu gaišākus apstākļus ap veciem, kādreiz skrajākos apstākļos augušiem kokiem (biokoki) un veicinātu līdzīgu jaunu koku izveidošanos nākotnē. Vietas apskatē pievērsta uzmanība īpaši aizsargājamiem ķērpjiem uz biokokiem un to tuvumā esošajiem potenciāli izcērtamajiem kokiem, kā arī apzināta mežaudze kopumā, jo mikroliegums dibināts ķērpju aizsardzībai un meža biotopa aizsardzībai. Koku apskate veikta pēc brīvas izvēles, papildus daļēji apsekota arī piegulošā mežaudze uz ziemeļiem no potenciāli apsaimniekojamā poligona.

Nav izslēgta *L.pulmonaria* augšana arī apsaimniekojamajā poligonā pēc koku izretināšanas, jo tā citur Latvijā ir konstatēta augam arī skrajos parkveida apstākļos. *Arthonia vinosa* un *Nephroma laevigatum*, lai arī var gadīties tādos apstākļos kā apsaimniekojamā poligonā, tomēr tām piemērotākā ir mikrolieguma daļa ārpus apsaimniekojamā poligona, kur pirmajai atbilstošākie ir melnalkšņi, bet otrajai apses un liepas.

Kopumā ķērpju sugas: *Ch. Phaeocephala*, *C.adpersum*, *A.byssacea*, *L.pulmonaria*, *A.vinosa* un *N.laevigatum*, kas konstatētas vai arī potenciāli varētu tikt konstatētas mikrolieguma apsaimniekojamā daļā, sagaidāmā apsaimniekošana vai nu vispār neapdraud vai arī to galvenā dzīvotne ir pārējā mikrolieguma teritorija.

Mikrolieguma teritorijā ārpus potenciāli apsaimniekojamā poligona šajā apsekojuma reizē konstatētas *C.olivetorum*, *M.terebrata*, *L.pulmonaria*. Tā arī ir šo sugu galvenā dzīvotne mikroliegumā, kā arī tā ir galvenā piemērotā dzīvotne sugai *Thelotrema lepadinum*, kas konstatēta 2001.gadā mikrolieguma dibināšanas laikā, bet nav atrasta šoreiz.

Mikrolieguma apsaimniekojamā poligonā ir konstatētas lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita* darbības pēdas (kāpuru ekskrementi koka dobumā) (Bāra 2013). Šai sugai vēlami skrajos parkveida apstākļos augoši koki.

Konstatētie Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamie biotopi

Mikrolieguma meži daļā, kas attiecas uz potenciāli apsaimniekojamo poligonu un tā tuvumā, ir kartēti kā atbilstoši ES nozīmes meža biotopam 9020* Veci, jaukti platlapju meži (Bāra 2013). Taču jāņem vērā, ka daļa šo mežu ir t.s. sekundārie meži uz bijušajām lauksaimniecības zemēm, daļa no tiem ir tādi, kuru pieskaitīšana biotopam ir diezgan strīdīga, tai skaitā potenciālā apsaimniekojamā daļa. Mikrolieguma dienvidu daļā vēl šobrīd atrodami vairāki veci, koki, kas kādreiz auguši klajos apstākļos vai skrajmežā (1.pielikums) un tiem var būt neaizstājama nozīme gaišus apstākļus mīlošu sugu aizsardzībā. Tādēļ atšķirībā no pārējā mikrolieguma, kur ir skaidrs, ka galvenā aizsargājamā vērtība ir ES biotops 9020*, dienvidu daļa var tikt aizsargāta gan ar mazliet diskutablu mērķi pakāpeniski ļaut veidoties stabilam ES nozīmes meža biotopam 9020*, gan tikt speciāli apsaimniekota, lai aizsargātu lapkoku praulgrauzim piemērotas dzīvotnes. Nevar tikt piepildīti abi scenāriji vienlaikus, jo jāattīsta atšķirīgi, savstarpēji konfliktējoši apstākļi. Tādēļ jāizvērtē šīs mikrolieguma daļas dabas aizsardzības nozīme vadoties pēc īpaši aizsargājamo sugu prasībām.

Citas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanai nozīmīgas vērtības

Mikrolieguma potenciāli apsaimniekojamā daļā ir divi dižkoki un viens potenciālais dižkoks (Bāra 2013). Dižkoku mūža pagarināšanai ieteicama to atbrīvošana no apkārtējiem nomācošajiem kokiem un krūmiem.

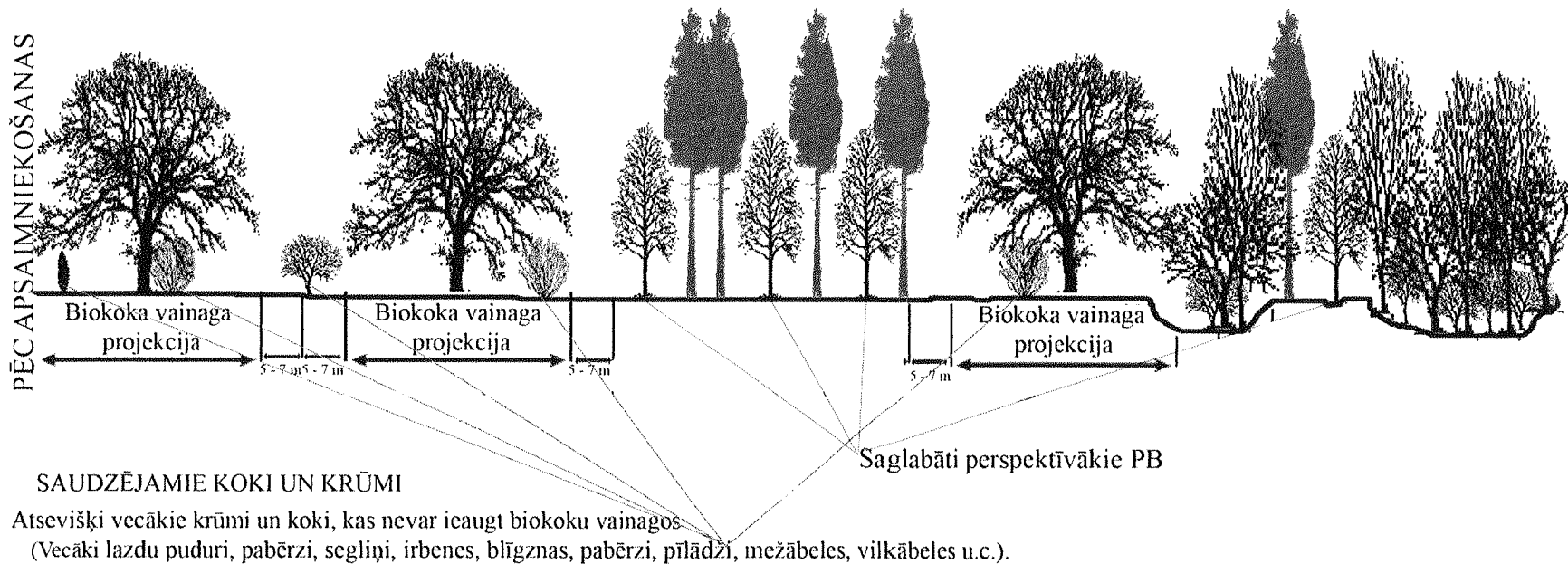
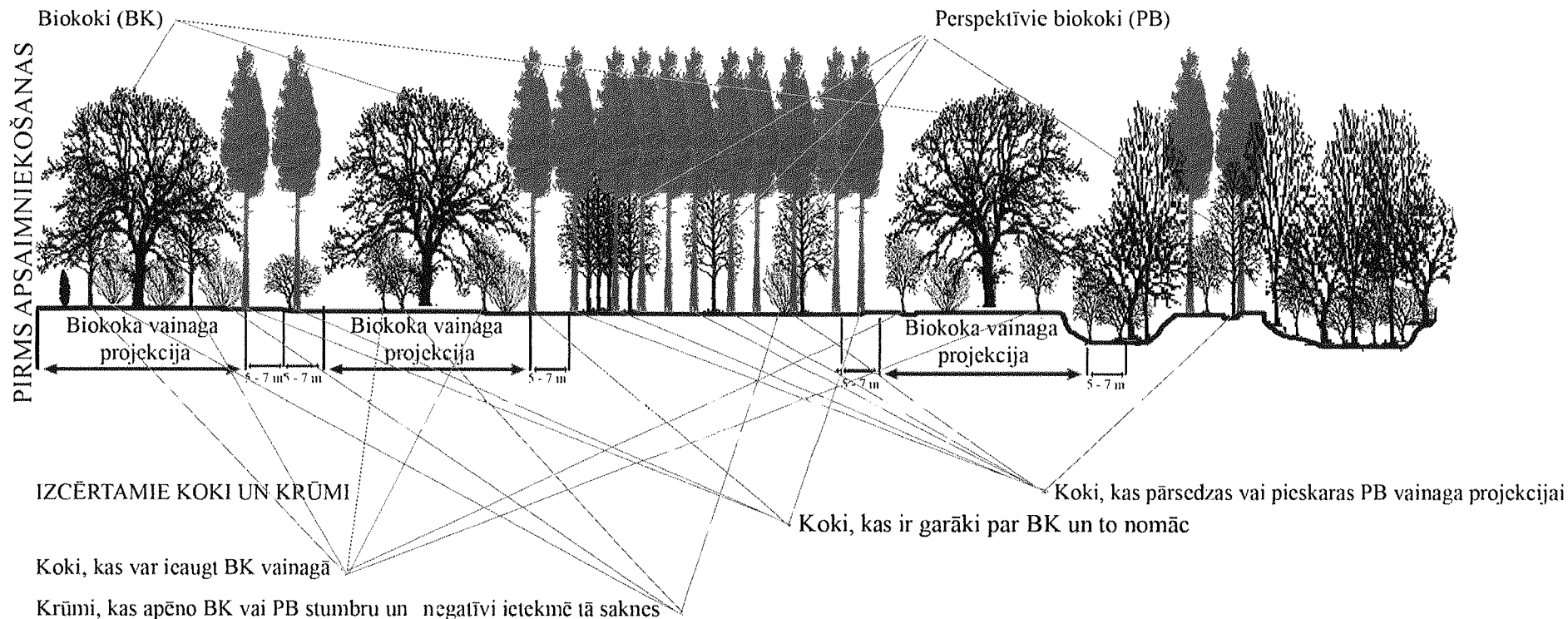
Attiecībā pret ķērpju sugām: *Ch. Phaeocephala*, *C. adpersum*, *A. byssacea*, *L. pulmonaria*, *A. vinosa* un *N. laevigatum*, kuru aizsardzībai izveidots mikroliegums, sagaidāmā apsaimniekošana vai nu nav apdraudošs faktors vai arī to galvenā dzīvotne ir ārpus apsaimniekojamā poligona esošā mikrolieguma teritorijas daļa. Mikrolieguma teritorijā ārpus potenciāli apsaimniekojamā poligona šajā apsekojuma reizē konstatētas arī *C. olivetorum*, *M. terebrata*. Attiecīgā mikrolieguma daļa ir šo sugu galvenā dzīvotne mikroliegumā, kā arī tā ir galvenā piemērotā dzīvotne sugai *Thelotrema lepadinum*, kas konstatēta 2001.gadā mikrolieguma dibināšanas laikā, bet nav konstatēta šajā reizē. Uz ķērpjiem, kas atrodas ārpus apsaimniekojamā poligona negatīvas ietekmes no apsaimniekošanas pasākumiem nav sagaidāmas.

Savukārt dižkokiem vēlamā apsaimniekošana pilnībā sakrīt ar praulgrauža dzīvotnei vēlamo.

Nosacījumi darbības veikšanai

Lapkoku praulgrauža dzīvotņu apsaimniekošana – nevēlamo koku un krūmu izciršana jāveic atbilstoši dabas lieguma Eglone Dabas aizsardzības plānā (DAP) ieteiktajām metodēm (Bāra 2013). Tomēr, būtu precizējams jautājums par DAP minēto izkopjamo 5 m un 7 m zonu ap biokoka vainaga projekciju, kas pieminēta atsaucoties uz AAA „Ziemeļgauja” DAP un Valsts meža dienesta izstrādāto metodiku. Lapkoku praulgrauzim piemērota dzīvotne ir tuvāka pilnvērtīgai parkveida pļavas vai ganības ainavai (Ranius, Nilsson 1997, Teļnovs 2005). Norādītā kopjamā zona ap vainaga projekciju nav pietiekama, bez tam jāreķinās, ka no nevēlamajiem kokiem un krūmiem jāatbrīvo ne vien senie biokoki, bet arī jaunāki koki, kas nākotnē par tādiem kļūs un kas nevar būt pārāk cieši pie vecajiem kokiem, kas nozīmē, ka kopšana skar faktiski visu poligonu. Apsaimniekošanas gaitai un gala rezultātam jāatbilst instrukcijām, kādas norādītas DAP par Parkveida pļavu un ganību atjaunošanu, nevis par atsevišķu koku kopšanu. Ieteicams pasākumu veikt vairākās stadijās (2.pielikums), lai mazinātu strauju pārmaiņu radīto stresu vidē. Pirmās stadijas konceptuālā shēma attēlota 2.pielikumā. Pēc aptuveni 5-10 gadiem var veikt nākamo nevēlamo koku un krūmu izciršanu un tad arī lemt vai vajadzīgas vēl vairākas ciršanas reizes vai jau uzreiz otrajā piegājienā izcirst visus nevēlamos kokus un krūmus, atstājot tikai nākotnes parkveida ainavai piederīgos kokus.

1.pielikumā atzīmētie kopjamie ozoli ir tikai daļa no faktiski kopjamajiem kokiem, jo kartēti tikai tie koki, kas resnāki par aptuveni 30 cm, taču apsaimniekošana – konkurējošo koku aizvākšana, biokoku augšanas veicināšana (vainaga kuplumā un stumbra resnumā) vajadzīga arī pašlaik tievākiem potenciālajiem nākotnes parkveida ainavas kokiem, kas kartē nav atzīmēti, bet atrodas izklaidus tajā pašā poligonā. Prioritārā veicināmā koku suga ir ozoli, bet var veicināt arī citas platlapju koku sugas.

630400 630500 630600 630700 630800 630900 631000 631100 631200 631300

1.pielikums Mikrolieguma Nr. 70001 atzinumam, 2013.06.05. eksp. V.Lārmanis

